

OHCHR
Kommittén för rättigheter för personer med funktionsnedsättning
jorge.araya@un.org

19.08.2025

Öppningsanförande för den offentliga dialogen om Finlands första rapport till CRPD-kommittén

Detta dokument innehåller anmärkningar av Människorättscentret (HRC¹, NHRI) till kommittén för rättigheter för personer med funktionsnedsättning / 33:e sammanträde (11–29 augusti 2025).

Om du har frågor eller behöver mer information kan du kontakta oss på adressen info@ihmisoikeuskeskus.fi.

¹ Människorättscentret representerar Finlands nationella institution för mänskliga rättigheter (NHRI) i internationellt NHRI-samarbete och i andra internationella och europeiska samarbeten som gäller mänskliga rättigheter.

Finlands NHRI består av Människorättscentret, dess pluralistiska människorättsdelegation med 39 medlemmar och justitieombudsmannens kansli. Institutionen följer FN:s Parisprinciper, och det globala organet för nationella människorättsinstitutioner (GANHRI) ackrediterade institutionen med A-status 2014, 2019 och 2025.

Beslutsprocesser och medborgarsamhällets deltagande

- Det finns ett behov av att framhäva rätten för personer med funktionsnedsättning att delta i beslutsfattande som påverkar deras liv på ett meningsfullt sätt. Denna rätt försummas allt mer under den nuvarande regeringen, trots den skyldighet som fastställs i artikel 4.3 i CRPD.
- Lagstiftningsreformer, inklusive lagen om funktionshinderservice och annan lagstiftning om social trygghet, har framskridit utan lämpliga samråd eller konsekvensbedömningar.
- I vissa fall har regeringen ignorerat de förutsebara negativa konsekvenserna för personer med funktionsnedsättning.
- Därtill har betydande nedskärningar i finansieringen av organisationer för personer med funktionsnedsättning allvarligt begränsat deras förmåga att fungera som förespråkare och delta i beslutsprocesserna.

Allmänna nedskärningar i den sociala tryggheten

- Personer med funktionsnedsättning påverkas både av de allmänna nedskärningarna i socialförsäkringslagstiftningen och av de specifika ändringar som införs i bestämmelserna och tillämpningen av lagen om funktionshinderservice. Dessa ändringars negativa inverkan är kumulativ, och ändringarnas fulla inverkan är fortfarande oklar på grund av bristande konsekvensbedömning.
- Åtstramningsåtgärderna har dessutom minskat den redan begränsade möjligheten för personer med funktionsnedsättning att öka sina inkomster. Inga kompenserande åtgärder har vidtagits för att främja deras inkludering.

Sysselsättning

- Det finns ett akut behov av en nationell sysselsättningsstrategi som är skraddarsydd för personer med funktionsnedsättning samt ett behov av forskning om de sysselsättningshinder som personer med funktionsnedsättning ställs inför för att identifiera effektiva lösningar.
- Just nu saknar regeringen systematiska politiska åtgärder för att främja delaktigheten av personer med funktionsnedsättning i arbetslivet. Dessutom har regeringen inte genomfört några riktade och konkreta politiska åtgärder för att främja dessa personers rätt till arbete.
- De lagändringar som drivits igenom på den senaste tiden har förvärrat situationen: lönesubventionerat arbete, en viktig inträdespunkt till sysselsättning, tillgodoräknas inte längre i arbetsvillkoret och berättigar därmed inte till inkomstrelaterad arbetslöshetsersättning. Dessutom har avskaffandet av arbetslöshetsersättningens skyddsdel gjort det svårare för personer med funktionsnedsättning att ta emot deltidsarbete och få arbetserfarenhet.

Lagen om funktionshinderservice

- Lagen om funktionshinderservice har reviderats två gånger under denna regeringsperiod, främst av kostnadsbesparande skäl.

- Just nu pågår en insats för att begränsa lagen om funktionshinderservice så att den skulle skydda allt färre personer med funktionsnedsättning. Regeringen hävdar att primärlagstiftningen, såsom socialvårdslagen och lagen om stöd för närståendevård, räcker till för resten.
- Finlands nationella människorättsinstitution håller verkligen inte med. De tjänster som tillhandahålls enligt primärlagstiftningen tryggar inte rätten till självständigt boende eller jämlik delaktighet i samhället – rättigheter som lagen om funktionshinderservice uttryckligen utformades för att upprätthålla.

Risker för återinstitutionalisering

- Finlands NHRI vill informera kommittén om att den officiella statistiken inte ger en korrekt bild av hur vanligt institutionsboende är. Många större boendeenheter fungerar som institutioner men klassificeras inte som sådana.
- Boendelösningar för personer med intellektuell funktionsnedsättning är fortfarande systembaserade, och gruppboendestäder är ofta det enda alternativet som erbjuds – även när enskilda personer kan och vill bo i vanliga lägenheter.
- Trots behovet av mindre gemenskapsboende byggs det fortfarande stora boendeenheter. Därtill har regeringen avsevärt minskat investeringsunderstöden för bostäder för personer med funktionsnedsättning, från 100–120 miljoner euro årligen till endast 15 miljoner euro 2025.

Tillgänglighetsproblem

- Finlands tillgänglighetslagstiftning är fortfarande ofullständig. Regeringen valde att inte anta bilagan till EU:s tillgänglighetsdirektiv med avseende på den byggda miljön. Därmed gäller den nuvarande lagstiftningen endast nybyggen och större renoveringar.
- Det finns ingen rättslig skyldighet att förbättra tillgängligheten av offentlig bebyggd miljö.
- Dessutom har biträdande justitieombudsmannen betonat att även när digitala tjänster uppfyller tillgänglighetskraven måste myndigheterna också se till att icke-digitala alternativ finns tillgängliga.

Verkställandet av S.K. mot Finland (CRPD/C/26/D/46/2018)

- Verkställandet av kommitténs beslut när det gäller *S.K. mot Finland* har varit otillräckligt.
- Konventionsstaten tog inget initiativ för att ompröva sökandens begäran om personlig assistans enligt kommitténs krav.
- Trots att en ny stödtjänst infördes i lagen om funktionshinderservice är den inte lika omfattande som personlig assistans, och restriktiva behörighetskriterier finns fortfarande kvar i lagen.
- Individens situation är fortfarande olöst – och inga systematiska ändringar har gjorts för att förebygga motsvarande överträdelser.

Oberoende övervakningsmekanism

- Den oberoende övervakningsmekanismens uppgifter har enligt artikel 33.2 i konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning tilldelats Finlands nationella institution för mänskliga rättigheter, som består av

Människorättscentret, dess människorättsdelegation och justitieombudsmannen.

- Den oberoende övervakningsmekanismens uppdrag omfattar inte skydd av rättigheter för personer med funktionsnedsättning inom den privata sektorn, utan endast den offentliga sektorn. Finlands nationella människorättsinstitution begär kommitténs åsikt i denna fråga.